

УДК 351

DOI <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.1.12>

ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ: ВПЛИВ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУЦІЙ ТА ПАРТІЙ

Твердохліб О. С. – доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри державного управління у сфері цивільного захисту Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій
ORCID: 0000-0002-1502-2937

Маматова Т. В. – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»
ORCID: 0000-0003-1844-5377

Стаття присвячена дослідженню впливу політичних інституцій та партій на публічне управління в сфері захисту прав споживачів. В нинішніх умовах, коли споживачі стикаються з низькою якістю товарів, недобросовісною рекламою та іншими викликами, важливо розглянути, як політичні процеси можуть впливати на забезпечення належного рівня захисту та задоволення потреб споживачів. Досліджено роль політичних інституцій у формуванні законодавства та стандартів, спрямованих на захист прав споживачів, а також їхню роль у контролі якості продукції та вжитті заходів у разі порушень. Розглядається також вплив політичних партій на розробку та впровадження політик захисту споживачів та їхню взаємодію з громадськістю та бізнесом. Особливу увагу приділяється ролі громадських організацій у співпраці з політичними структурами для забезпечення більш ефективного захисту прав споживачів. Визначені можливі стратегії співпраці між різними сторонами з метою покращення стану справ у даній сфері. Підкреслено актуальність дослідження впливу політичних інституцій та партій на захист прав споживачів та наголошує на необхідності спільних зусиль для забезпечення належного рівня захисту та задоволення потреб споживачів у сучасному суспільстві. Досліджуються, як політичні інституції та партії сприяють впровадженню ініціатив, які забезпечують безпеку, якість та відповідність продукції нормативам. Аналізуються міжнародний аспект взаємодії політичних інституцій у контексті захисту прав споживачів. Розглядається співпраця на міжнародному рівні для встановлення єдиних стандартів та забезпечення спільного підходу до захисту споживачів у різних країнах. Зроблено висновок, що стаття вказує на значущість подальших досліджень у цій області та спонукає до обговорення та спільних зусиль для створення ефективної системи захисту прав споживачів, що базується на взаємодії між політичними інституціями, громадськістю та бізнесом. Від результатів такого дослідження може залежати якість життя споживачів, їхні можливості вибору та довіра до ринку продукції та послуг. Врахування результатів такого дослідження може суттєво вплинути на якість життя споживачів, їхні можливості вибору та рівень довіри до ринку продукції та послуг. Це може стати основою для подальших реформ та політичних рішень у сфері захисту прав споживачів, спрямованих на підвищення рівня захисту та задоволеності споживачів.

Ключові слова: політичні інституції, захист прав споживачів, публічне управління, законодавство, стандарти, безпека та якість продукції.

Tverdokhlib O. S., Mamatova T. V. Political aspects of public administration in the field of consumer rights protection: the influence of political institutions and parties

The article is devoted to the study of the influence of political institutions and parties on public administration in the field of consumer rights protection. In today's environment, when consumers are faced with poor quality products, unfair advertising and other challenges, it is important to consider how political processes can influence the provision of an adequate level of protection and satisfaction of consumer needs. The role of political institutions in the formation of legislation and standards aimed at protecting consumer rights, as well as their role

in product quality control and taking measures in case of violations, is studied. The influence of political parties on the development and implementation of consumer protection policies and their interaction with the public and business is also considered. Particular attention is paid to the role of public organizations in cooperation with political structures to ensure more effective protection of consumer rights. Possible strategies of cooperation between various parties with the aim of improving the state of affairs in this area are identified. The relevance of the study of the influence of political institutions and parties on the protection of consumer rights is emphasized and emphasizes the need for joint efforts to ensure the proper level of protection and satisfaction of consumer needs in modern society. It examines how political institutions and parties promote innovations that ensure product safety, quality, and regulatory compliance. The international aspect of the interaction of political institutions in the context of consumer rights protection is analyzed. Cooperation at the international level is being considered to establish uniform standards and ensure a common approach to consumer protection in different countries. It is concluded that the article points to the importance of further research in this area and encourages discussion and joint efforts to create an effective consumer protection system based on interaction between political institutions, the public and business. The quality of life of consumers, their choices and trust in the market of products and services may depend on the results of such research. Taking into account the results of such a study can significantly affect the quality of life of consumers, their choices and the level of trust in the market of products and services. This can become the basis for further reforms and policy decisions in the field of consumer protection, aimed at increasing the level of protection and consumer satisfaction

Key words: political institutions, consumer protection, public administration, legislation, standards, product safety and quality.

Постановка проблеми. Проблема полягає в тому, як забезпечити ефективний захист прав споживачів в умовах впливу політичних інституцій та партій на управління. Незважаючи на наявність правового регулювання, споживачі часто стикаються з недобросовісною діяльністю бізнесу, низькою якістю товарів та іншими проблемами. Важливо розглянути, як політичні процеси впливають на вдосконалення системи захисту споживачів та забезпечити їхні права належним чином.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти проблеми ролі політичних аспектів публічного управління у сфері захисту прав споживачів: вплив політичних інституцій та партій досліджували такі науковці, як: В. Куйбіда, М. Білинська, О. Петроє, Є. Ромат, Ю. Гаврилечко та інші.

Мета статті. Метою цієї статті є аналіз впливу політичних інституцій та партій на публічне управління в сфері захисту прав споживачів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному глобалізованому світі права та інтереси споживачів стають дедалі більш актуальними та вимагають надійного захисту. Публічне управління у сфері захисту прав споживачів є важливим компонентом сучасних демократичних держав, адже споживачі є не тільки ключовими учасниками ринку, а й активними громадянами, чії голоси відгукується в політичному просторі країни. Політичні аспекти цієї сфери управління набувають особливого значення, коли мова йде про формування та реалізацію політик захисту прав споживачів. Важливість цієї проблеми визначається ключовою роллю, яку політичні інституції та партії відіграють у визначенні законодавства, створенні ефективних механізмів контролю та захисту прав споживачів від порушень та зловживань з боку виробників і постачальників товарів та послуг.

Варто відмітити думку вченого В. Толстонога [6, с.141-145], який вважає що публічне управління у сфері захисту прав споживачів відіграє вирішальну роль у забезпеченні безпеки, якості та справедливості для громадян. Однак, роль політики в цьому процесі часто залишається поза рамками уваги, незважаючи на її ключовий вплив на формування та виконання відповідних законодавчих та регуляторних ініціатив. Розглядаючи динаміку взаємодії між політичними інституціями, парламентськими партіями та політиками захисту прав споживачів, можна

виділити декілька ключових аспектів, які формують сучасну політику у цій сфері. Для зручності представлення цієї динаміки пропоную розглянути наступну таблицю.

Таблиця 1
Політичні аспекти управління у сфері захисту прав споживачів

Аспект	Опис
Законодавчі ініціативи	парламентські партії та інші політичні інституції формують та впроваджують закони щодо захисту прав споживачів, впливаючи на стандарти безпеки, відшкодування та інші аспекти
Регулювання і контроль	створення та підтримка органів регулювання та контролю, які встановлюють стандарти якості та безпеки, здійснюючи перевірки дотримання прав споживачів
Фінансування та бюджетування	вплив на бюджетні асигнування для реалізації програм захисту прав споживачів та боротьби з невідповідними практиками
Міжнародний рівень	вплив на міжнародні стандарти, угоди та обмін досвідом для підвищення рівня захисту прав споживачів глобальна
Політичні програми та обіцянки	включення питань захисту прав споживачів у політичні програми, що забезпечує підвищений фокус на ці питання під час виборчих кампаній та в роботі уряду
Публічний простір і освіта	підвищення освітнього рівня споживачів через інформаційні кампанії, семінари, рекламні акції тощо, щоб забезпечити їхнє краще розуміння власних прав та обов'язків у сфері споживання

Складено та узагальнено на основі аналізу джерела [6].

Аналізуючи політичні аспекти управління у сфері захисту прав споживачів, можна зрозуміти, наскільки глибоко політика впливає на регулювання та контроль цієї важливої сфери. Від алокації бюджетних коштів до законодавчих ініціатив і міжнародного співробітництва – кожен елемент має вирішальне значення для забезпечення прав та інтересів споживачів.

З одного боку, політичний контекст може сприяти зміцненню прав споживачів, якщо є стабільна політична воля та чітко визначені пріоритети у сфері захисту прав споживачів. З іншого боку, політичні конфлікти, зміни у політичному курсі чи недостатнє фінансування можуть уповільнити чи навіть зупинити прогрес у цій сфері.

Отже, для забезпечення стійкості та ефективності системи захисту прав споживачів, необхідно постійно моніторити політичну ситуацію, активно співпрацювати з усіма стейкхолдерами, а також підтримувати освітні та інформаційні кампанії серед населення.

Варто зазначити, що у деяких країнах існують спеціальні органи або відомства, які відповідають за захист прав споживачів. Ці органи можуть мати політичну підтримку та бути добре фінансовані, що дозволяє їм вести активну діяльність щодо контролю якості продукції, розгляду скарг споживачів та впровадження нових стандартів.

Політичні партії можуть впливати на формування законодавства та політик у сфері захисту прав споживачів шляхом лобіювання. Вони можуть об'єднувати

інтереси споживачів та виступати за прийняття конкретних заходів, таких як заборона певних шкідливих речовин у продукції або зміна правил повернення товарів. Політичні партії можуть сприяти розповсюдженню інформації щодо прав споживачів через засоби масової інформації, соціальні мережі та інші канали. Це допомагає підвищити свідомість споживачів про їхні права та можливість захисту [6, с.143].

Варто наголосити, що політичні інституції можуть стимулювати встановлення стандартів безпеки та якості продукції. Вони можуть сприяти розробці обов'язкових стандартів та систем сертифікації, які гарантують відповідність продукції встановленим вимогам. Політичні партії та інституції можуть сприяти співпраці з міжнародними організаціями та партнерами з питань захисту прав споживачів. Це може включати обмін досвідом, спільне розроблення стандартів та координацію політик для забезпечення глобального захисту споживачів.

Так, вплив політичних інституцій та партій на публічне управління у сфері захисту прав споживачів може бути дуже значущим і має важливе значення для забезпечення безпеки, якості та задоволеності споживачів. Взаємодія між громадянами, політичними структурами та державними органами допомагає створювати ефективну систему захисту прав споживачів на рівні країни та світової спільноти.

Варто розглянути думку вчених Є. Ромата та Ю. Гаврилечка [3], що захист від шкідливих продуктів, політичні інституції та партії можуть сприяти забороні або обмеженню використання шкідливих речовин у продукції. Це може включати прийняття обмежень щодо використання хімічних речовин у харчових продуктах, косметиці, електроніці тощо. Захист від обману та недобросовісної практики, політичні інституції можуть приймати закони та політики, спрямовані на боротьбу з обманливою рекламою, недобросовісною конкуренцією та іншими практиками, які можуть шкодити споживачам. Політичні інституції можуть підтримувати створення ефективних механізмів врегулювання спорів між споживачами та підприємствами. Це може включати судові процеси, альтернативні способи вирішення спорів та арбітраж.

Слід додати, що політичні інституції можуть сприяти створенню спеціальних заходів та програм для захисту прав дітей-споживачів. Це може включати заборону реклами товарів та послуг, які можуть шкодити дітям, а також розробку стандартів безпеки для дитячої продукції. Політичні інституції можуть встановлювати вимоги щодо моніторингу та звітності з боку підприємств щодо якості продукції та відшкодування шкоди споживачам. Це сприяє більшій прозорості та відповідальності з боку бізнесу. Політичні інституції та партії можуть підтримувати залучення громадськості до процесу прийняття рішень у сфері захисту прав споживачів. Це може бути реалізовано через консультації з громадськістю, організацію публічних слухань та залучення громадських організацій.

Отже, усі ці аспекти демонструють, як політичні інституції та партії можуть впливати на різні аспекти публічного управління у сфері захисту прав споживачів. Це складний процес, який вимагає співпраці між різними сторонами, включаючи уряд, громадськість та підприємства, для забезпечення належного захисту інтересів споживачів.

На думку вченого Ю. Шайгородського [7, с.306] розглянемо декілька важливих аспектів, пов'язаних із впливом політичних інституцій та партій на публічне управління у сфері захисту прав споживачів:

– *застосування технологій та інновацій*: політичні партії та інституції можуть сприяти впровадженню сучасних технологій та інновацій у сферу захисту

прав споживачів. Наприклад, це може включати розробку електронних платформ для подання скарг, спрощення процедур повернення товарів, а також використання штучного інтелекту для моніторингу якості продукції;

– *стимулювання відповідальності бізнесу*: політичні інституції можуть встановлювати різні заохочення та санкції для бізнесу, що сприяють дотриманню прав споживачів. Це може включати встановлення стандартів корпоративної соціальної відповідальності та фінансових санкцій за порушення прав споживачів;

– *регулювання електронної комерції*: у зв'язку з розвитком інтернет-торгівлі та електронної комерції, політичні інституції можуть розробляти політики та законодавство для забезпечення захисту прав споживачів під час онлайн-покупок, включаючи захист персональних даних, право на відмову та захист від обманливої реклами;

– *ефективний контроль і нагляд*: політичні партії можуть сприяти вдосконаленню механізмів контролю та нагляду за дотриманням прав споживачів. Це може включати посилення ролі інспекційних органів, регулярні перевірки підприємств та незалежні аудити;

– *участь громадськості*: політичні інституції можуть підтримувати активну участь громадськості у процесі прийняття рішень щодо захисту прав споживачів. Це може включати публічні обговорення, консультації та залучення громадських організацій до процесу прийняття політичних рішень;

– *розвиток правової бази*: політичні інституції та партії можуть сприяти розвитку та удосконаленню правової бази у сфері захисту прав споживачів. Це може включати прийняття нових законів, зміни та доповнення до існуючих нормативних актів.

Крім того, всі ці аспекти демонструють, як політичні інституції та партії можуть впливати на різні аспекти захисту прав споживачів та сприяти покращенню їхнього становища. Важливою є співпраця всіх зацікавлених сторін, щоб забезпечити належний рівень захисту та забезпечити інтереси споживачів.

Необхідно розглянути те, як політичні інституції та партії впливають на захист прав споживачів і як це може вплинути на їхнє повсякденне життя:

– *політичні рішення для кращої безпеки і якості*: політичні партії можуть встановлювати правила та стандарти, які вимагають від підприємств дотримання високих стандартів безпеки та якості продукції. Це означає, що споживачі отримують відповідну продукцію, яка не становить загрози для їхнього здоров'я та безпеки;

– *захист від обману і шахрайства*: політичні інституції можуть впроваджувати законодавство, яке забороняє недобросовісну рекламу та інші обманливі практики. Це допомагає споживачам отримувати чесну інформацію про товари та послуги і захищає їх від шахрайства;

– *підвищення свідомості споживачів*: політичні партії можуть підтримувати програми та кампанії, спрямовані на підвищення свідомості споживачів про їхні права та можливості. Це допомагає споживачам бути більш обізнаними та здатними захищати свої інтереси;

– *політична підтримка для швидкого реагування на проблеми*: політичні інституції можуть створювати механізми для швидкого реагування на виявлені проблеми у сфері захисту прав споживачів. Це може включати вивчення скарг, проведення розслідувань та прийняття необхідних заходів;

– *міжнародне співробітництво для покращення стандартів*: політичні партії можуть сприяти співпраці на міжнародному рівні для встановлення єдиних стандартів та правил для захисту прав споживачів. Це сприяє тому, щоб споживачі

отримували однаковий рівень захисту незалежно від місця придбання товарів та послуг;

– *політична підтримка для розвитку нових технологій*: політичні інституції можуть сприяти розвитку та впровадженню нових технологій, які забезпечують більший захист прав споживачів. Наприклад, застосування розумних міток на продуктах може допомогти споживачам відстежувати походження товарів та перевіряти їхню автентичність [2, с.224].

Таким чином, політичні інституції та партії відіграють важливу роль у створенні ефективних механізмів захисту прав споживачів. Їхні рішення та дії можуть суттєво впливати на якість життя громадян, їхню безпеку та довіру до ринку товарів та послуг.

Варто наголосити, що політичні партії можуть ініціювати та підтримувати прийняття законів, спрямованих на забезпечення більшого захисту прав споживачів. Це може включати правила щодо повернення товарів, обмеження цін на життєва важливі товари, заборону шкідливих речовин у продукції тощо. Політичні інституції можуть приділяти увагу захисту прав споживачів з уразливих груп, таких як діти, літні люди, люди з обмеженими можливостями тощо. Це може включати спеціальні програми та заходи для їхнього захисту.

Слід додати, що політичні партії можуть встановлювати правила для забезпечення справедливої конкуренції на ринку. Це може включати боротьбу з монополіями, запобігання дискримінації споживачів та заборону недобросовісної конкуренції [3, с.288].

Варто зауважити, що політичні інституції та партії можуть встановлювати механізми для взаємодії з громадськістю та споживачами. Це може включати публічні слухання, форуми для обговорення проблем, зворотний зв'язок та врахування побажань споживачів у процесі прийняття рішень. Політичні інституції можуть створювати спеціалізовані органи, відомства чи комісії для здійснення контролю та розгляду скарг споживачів. Це допомагає забезпечити ефективний механізм вирішення конфліктів. Політичні партії можуть сприяти розвитку екологічно відповідальних та етичних підходів у виробництві. Це сприяє зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище та забезпечує сталість [1, с.200].

Таким чином, роль політичних інституцій та партій у сфері захисту прав споживачів полягає в створенні сприятливого середовища для споживачів, де їхні права і інтереси дотримуються і захищаються. Це потребує співпраці між державними органами, громадськими організаціями та бізнесом для досягнення балансу між різними інтересами та забезпечення стабільності на ринку.

Висновки. Проаналізувавши вищезазначене можна дійти висновку, що політичні інституції та партії мають суттєвий вплив на публічне управління в сфері захисту прав споживачів. Їхні дії та рішення сприяють створенню ефективних механізмів, які забезпечують безпеку, якість та права споживачів. Вони розробляють та впроваджують законодавство, встановлюють стандарти, контролюють виробництво та рекламу, забезпечують взаємодію з громадськістю та багато іншого. Політичні інституції виступають каталізаторами розвитку системи захисту прав споживачів, сприяючи покращенню якості товарів та послуг, забезпеченню прозорості та відповідальності бізнесу, а також підвищенню свідомості громадян. Важливою є їхня роль у балансуванні інтересів різних сторін, забезпеченні економічної стабільності та збереженні довіри споживачів до ринку.

Таким чином, забезпечення належного захисту прав споживачів вимагає постійного співробітництва та взаємодії між громадянами, політичними структурами,

бізнесом та громадськими організаціями. Тільки завдяки цілеспрямованій діяльності політичних інституцій та партій можна створити ефективну систему захисту, яка сприяє забезпеченню безпеки, якості та задоволеності споживачів у сучасному світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бондар І. С., Горник В. Г., Кравченко С. О., Кравченко В. В. Політика в публічному управлінні навч. посібник. Київ, 2016 р. 200 С.
2. Куйбіда В. С., Білинська М. М., Петроє О. М. Публічне управління. Київ, 2018 р. С. 224
3. Ромат Є. В., Гаврилечко Ю. В. Маркетинг у публічному управлінні. Київ 2018 р. С. 288 URL: <https://knute.edu.ua/file/MjIxNw==/151adb2fe71470b387bbfe86047d179f.pdf>
4. Садковий В. П., Домбровська С. М., Лопатченко І. М., Антонов А. В. Державна політика: аналіз та механізми впровадження: конспект лекцій. Київ 2019 р. С. 65
5. Телешун С. О., Ситник С. В., Рейтерович І. В., Пухкал О. Г., Публічна політика в процесах реформування системи державного управління України. Київ, 2016 р. С. 192
6. Толстоног В. В. Державна політика у сфері захисту прав споживачів та її взаємозв'язок із державною споживчою політикою. *Інвестиції: практика та досвід*. № 3, 2015 р. С. 141-145
7. Шайгородський Ю. Ж. Політична культура як чинник розвитку демократичного політичного режиму в Україні. Київ, 2021 р. С. 304-310

REFERENCES:

1. Bondar, I.S., Hornyk, V.H., Kravchenko, S.O., Kravchenko, V.V. (2016) Polityka v publichnomu upravlinni navch. posibnyk [Policy in public education management. manual]. Kyiv, S. 200 [in Ukrainian].
2. Kuibida, V. S., Bilynska, M. M., Petroie, O. M. (2018) Publichne upravlinnia [Public administration]. Kyiv, r. S. 224 [in Ukrainian].
3. Romat, Ye. V., Havrylechko, Yu. V. (2018) Marketynh u publichnomu upravlinni [Marketing in public administration]. Kyiv, S. 288 URL: <https://knute.edu.ua/file/MjIxNw==/151adb2fe71470b387bbfe86047d179f.pdf> [in Ukrainian].
4. Sadkovyi, V. P., Dombrovska, S. M., Lopatchenko, I. M., Antonov, A. V. (2019) Derzhavna polityka: analiz ta mekhanizmy vprovadzhennia: konspekt lektsii [State policy: analysis and mechanisms of implementation: lecture notes]. Kyiv, S. 65 [in Ukrainian].
5. Teleshun, S. O., Sytnyk, S. V., Reiterovych, I. V., Pukhkal, O. H. (2016) Publichna polityka v protesakh reformuvannia systemy derzhavnoho upravlinnia Ukrainy [Public policy in the process of reforming the public administration system of Ukraine]. Kyiv, S. 192 [in Ukrainian].
6. Tolstonoh, V. V. (2015) Derzhavna polityka u sferi zakhystu prav spozhyvachiv ta yii vzaiemozviazok iz derzhavnoiu spozhyvchoiu politykoiu [State policy in the field of consumer rights protection and its relationship with state consumer policy]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. № 3, S. 141-145 [in Ukrainian].
7. Shaihorodskiy, Yu. Zh. (2021) Politychna kultura yak chynnyk rozvytku demokratychnoho politychnoho rezhymu v Ukraini [Political culture as a factor in the development of a democratic political regime in Ukraine]. Kyiv, S. 304-310 [in Ukrainian].